

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku [...] Szkoły Wyższej z siedzibą we W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu
z udziałem zainteresowanych: J. D., A. D., J. G., A. S.
o składki na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 grudnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 8 października 2014 r., sygn. akt III AUa 461/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 października 2014 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację [...] Szkoły Wyższej z siedzibą we W. (dalej jako płatnik składek) od wyroku z dnia 9 grudnia 2013 r., którym Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił jej odwołanie od decyzji z dnia 7 listopada 2012 r., 14 listopada 2012 r. i 19 listopada 2012 r., stwierdzających podleganie zainteresowanych obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: a) art. 627 w związku z art. 734 i art. 750 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie dla oceny prawnej zawartej umowy i stwierdzenie, że umowa łącząca płatnika z zainteresowanymi stanowi umowę starannego działania, a nie umowę rezultatu oraz stwierdzenie, że o kwalifikacji prawnej umowy jako

umowy o świadczenie usług decyduje okoliczność, czy zamawiający jest podmiotem działającym w dziedzinie szkolnictwa wyższego; b) art. 1 ust. 1 w związku z art. 1 ust. 2 pkt 1 i art. 1 ust. 3 oraz art. 1 ust. 21 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, przez ich błędną wykładnię i uznanie, że rezultat działalności wykładowcy akademickiego w postaci cyklu warsztatów realizowanych na podstawie umowy o dzieło nie stanowi utworu w rozumieniu przepisów wyżej wymienionej ustawy; c) art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 18 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa), przez ich niewłaściwe zastosowanie i ustalenie, że zainteresowani podlegali obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym „z tytułu zawartych umów o dzieło”.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono po pierwsze - koniecznością rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie „czy o możliwości zakwalifikowania cyklu warsztatów przygotowanych i wygłaszanych przez wykładowcę akademickiego na podstawie umowy o dzieło jako utworu w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych przesądza okoliczność ich realizowania na zamówienie podmiotu będącego szkołą wyższą w ramach procesu dydaktycznego” oraz po drugie - potrzebą wykładni art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w związku z art. 627 k.c. „w aspekcie uznania cyklu wykładów nauczyciela akademickiego za rezultat umowy o dzieło o charakterze niematerialnym w postaci utworu, które wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądowym”. W tym zakresie skarżący przywołał wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2013 r., II UK 26/13 i z dnia 30 maja 2001 r., I PKN 429/00 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12 września 2012 r., III AUa 408/12, w których w których wyrażono pogląd, że działania polegające na wygłoszeniu cyklu wykładów na konkretny temat, mających cechy wykładu monograficznego, który ma cechy utworu w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim, nie są objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a nadto - wyroki Sądu Apelacyjnego we

Wrocławiu z dnia 19 lipca 2012 r., III AUa 618/12, z dnia 23 maja 2012 r., III AUa 277/12 oraz z dnia 5 lipca 2012 r., III AUa 229/12, w których zajęto stanowisko, że przeprowadzenie cyklu wykładów nie prowadzi do osiągnięcia rezultatu w postaci utworu w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN

649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga nie tylko wyraźnego wskazania, o jaki przepis chodzi (jaki przepis wymaga wykładni), ale również wyjaśnienia, dlaczego budzi on wątpliwości, na czym te wątpliwości polegają i w jaki sposób - zdaniem skarżącego - przepis ten powinien być interpretowany. Wypełnienie tego obowiązku nie może sprowadzać się jedynie do stwierdzenia, że jakiś przepis wymaga wykładni, ponieważ budzi wątpliwości,

lecz powinno obejmować sformułowanie tych wątpliwości prawnych i wskazanie argumentów prawnych prowadzących do ich wyjaśnienia (por. postanowienie z dnia 16 grudnia 2002 r., I PK 165/02, LEX nr 1165503). Wykazanie potrzeby wykładni przepisów prawa wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga przy tym wskazania przykładów rozbieżnych orzeczeń wydanych w takim samym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 7 listopada 2002 r., II CZ 142/02, LEX nr 1163578).

Skarżący nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ograniczając się bowiem do postawienia pytania i sformułowania wątpliwości interpretacyjnych prowadzących - w jego ocenie - do rozbieżności w orzecznictwie, nie przeprowadza jakiegokolwiek wyводу jurydycznego w tym zakresie.

Niezależnie od tego należy stwierdzić, że zagadnienia związane z interpretacją przywołanych przez skarżącego przepisów niejednokrotnie stanowiły w ostatnim czasie przedmiot zgodnych wypowiedzi Sądu Najwyższego. Już w wyroku z dnia 3 października 2013 r., II UK 103/13 (OSNP 2014 nr 9, poz. 134) wyjaśniono, że przedmiotem umowy o dzieło jest doprowadzenie do weryfikowalnego i jednorazowego rezultatu, zdefiniowanego przez zamawiającego w momencie zawierania umowy. Dzieło jest wytworem, który w momencie zawierania umowy nie istnieje, jednak jest w niej z góry przewidziany i określony w sposób wskazujący na jego indywidualne cechy. Dlatego też jednym z kryteriów umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania dzieła sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych. Sprawdzian taki jest zaś niemożliwy do przeprowadzenia, jeśli strony nie określiły w umowie cech i parametrów indywidualizujących dzieło. Zatem nie stanowi umowy o dzieło (art. 627 k.c.) umowa o przeprowadzenie cyklu bliżej niesprecyzowanych wykładów z danej dziedziny wiedzy, których tematy pozostawiono do uznania wykładowcy, bowiem wskazuje to, że zamawiający nie jest zainteresowany określonym dziełem (utworem) intelektualnym o indywidualnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ale przekazywaniem odbiorcom wykładu wiedzy z danej dyscypliny. W wyroku z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 420/13 (OSNP 2015 nr 10, poz. 140)

wyrażono pogląd, że możliwa jest umowa o dzieło, nieobjęta obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, której przedmiotem jest wygłoszenie wykładu, pod warunkiem jednak, że wykładowi można przypisać cechy utworu. Ten warunek spełnia tylko wykład naukowy (cykl wykładów) o charakterze niestandardowym, niepowtarzalnym, wypełniający kryteria twórczego i indywidualnego dzieła naukowego (art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim). Ochronie prawa autorskiego nie podlegają działania o charakterze odtwórczym, polegające na wykonywaniu czynności wymagającym określonej wiedzy i zdolności do jej przekazania (art. 1 ust. 2¹ tej ustawy), zatem konieczne jest wykazanie, że wykonawcy przysługują prawa autorskie, którymi zadysponował na rzecz zamawiającego. O istnieniu lub nieistnieniu tych praw przesądzają fakty a nie oświadczenia woli stron (podobnie w wyroku z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 548/13, OSP 2015 nr 5, poz. 50). Również w wyroku z dnia 6 sierpnia 2014 r., II UK 566/14 (LEX nr 1500668) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że co do zasady, wygłoszony wykład może stanowić przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze i być przedmiotem umowy o dzieło, ale o takiej kwalifikacji decydują dodatkowe kryteria. Na przeprowadzeniu wykładów autorskich może polegać również wykonywanie obowiązków w zakresie edukacji, wynikających z umowy o świadczenie usług, a nawet z umowy o pracę. Jeżeli celem umowy jest edukacja studentów, to nie może wynikać z niej obiektywnie osiągalny i pewny rezultat. Chodzi tu bowiem o wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności) bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie. Przedmiotem takich umów jest określona czynność a nie jej wynik, co przesądza o ich kwalifikacji jako umów starannego działania - umów o świadczenie usług - art. 750 k.c. (podobnie w wyroku z dnia 28 sierpnia 2014 r., II UK 12/14 (LEX nr 1521243). Poglądy te zostały zaakceptowane w wyroku z dnia 12 sierpnia 2015 r., I UK 389/14 (dotychczas niepublikowanym).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.